

IMPACTUL PANDEMIEI COVID-19 ASUPRA ACTIVITĂȚII BIBLIOTECII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA

Lilia CARA,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Rezumat: Pandemia reprezintă un semnal de alarmă important pentru profesioniștii din domeniul biblioteconomic, pentru a elabora mai multe planuri alternative de acces la informație și pentru a atenua riscul prezentat de aceste condiții adverse.

Cuvinte-cheie: pandemie, personal de bibliotecă, utilizatori, impact

Abstract: The pandemic is a signal of important alarm for professionals in the field of librarianship to develop alternative plans of access to information and to soften the risks posed by these disadvantageous conditions.

Keywords: pandemic, library staff, users, impact

„Sănătatea cuprinde nu numai corpul, mintea și spiritul, ci și perspectiva unui om”.
(James H. West)

Încă de la începuturile istoriei, lumea a fost măturată periodic de epidemii cumplite, care au secerat milioane de vieți. Pandemia provocată de infecția COVID-19 reprezintă criza globală de sănătate definitivă pentru timpurile noastre, fiind una din cele mai mari provocări ale secolului XXI. Este prima din istorie provocată de un coronavirus. Pandemia debusolează fiecare țară pe care o afectează, având forța de a genera efecte devastatoare de ordin social, economic și politic, care vor lăsa cicatrici profunde. Fiecare țară reacționează imediat pentru a se pregăti, pentru a răspunde și pentru a se recupera.

Reieșind din situația actuală din țară, este vădit că suntem încă afectați de criza pandemică. Chiar dacă unele țări sunt ca-

pabile să relaxeze controlul asupra vieții și activităților oamenilor, datorită vaccinurilor apărute, altele le prelungesc. Probabil va trece mult până când vom putea vorbi despre o lume post-pandemică. Până atunci, societatea va trebui să învețe să trăiască alături de acest virus și de consecințele acestuia în toate activitățile.

Pandemia provocată de infecția COVID-19 a avut un impact semnificativ și asupra instituțiilor din domeniul cultural. Introducerea carantinei a influențat bazele condițiilor principale de funcționare a bibliotecilor. Pe fondul incertitudinilor alimentate de pandemia COVID-19, fiecare bibliotecă trebuie să ia decizii dificile cu privire la modul de îndeplinire a misiunii ei în condiții de criză, să dezvolte o viziune complet nouă. Bibliotecile se află astăzi în

situația de a decide cum pot oferi în continuare acces la informații, nepericlitând, însă, în niciun fel, siguranța utilizatorilor și a personalului bibliotecii.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM) a fost nevoită să se acomodeze la noile restricții, să ia decizii rapide, să traseze responsabilități clare și să monitorizeze situația. Nu a fost o sarcină ușoară nici pentru administrație, nici pentru personalul de specialitate, dar nici pentru utilizatori. Dar, în pofida acestui fapt, nu a fost cazul ca utilizatorii să-și piardă dreptul și posibilitatea de a avea acces la informație. De aceea, potențialul personalului a fost folosit la maxim.

În această perioadă toate subdiviziunile BNRM au fost orientate pentru gestionarea corectă a situației pandemice, în beneficiul utilizatorilor și a comunității bibliotecare din țară. Au fost realizate evaluări imediate a proceselor și funcțiilor, care implică intervenții mai intensive pentru a înțelege riscurile cheie, fiind elaborat și un plan de comunicare în caz de criză și desemnate persoanele de contact pentru a facilita colaborarea fără întreruperi. Menționăm și alte activități specifice managementului de criză: identificarea posibilităților excepției de la politicile instituționale pentru gestionarea lor în mod de urgență, elaborarea planului pentru protecția angajaților și a utilizatorilor, pentru activitatea instituției în general.

Respectând securitatea sănătății proprii și a utilizatorilor și cerințele de nerăspândire a infecției, personalul BNRM a reușit să identifice alternative în sprijinul utilizatorilor de a folosi resursele bibliotecii și de acces la informație. Biblioteca a reacționat la provocări, oferind servicii hibride atât în spațiul real, cât și în cel virtual, scopul fiind de a păstra relațiile reale cu utilizatorii și rolul care îi revine în comunitate.

Situația în care s-au pomenit bibliotecile din cauza pandemiei, a determinat BNRM să revadă și să modifice procesul de activitate, să deprioritizeze activitățile pentru a permite re poziționarea eficientă a resurselor disponibile, să includă anumite excepții critice în procesele existente de resurse umane.

Astfel, în contextul pandemiei COVID-19, biblioteca și-a redirecționat ac-

tivitatea în spațiul virtual, contribuind la dezvoltarea serviciilor online pentru utilizatori. Multe activități planificate au fost mutate în spațiul virtual, *încercând astfel să mențină relația cu* utilizatorul și chiar să sporească interesul pentru serviciile din instituție – lansări de carte, organizarea unor expoziții virtuale, participarea la conferințe din țară și străinătate, participarea la seminare, ateliere, traininguri, postări pe rețelele de socializare, pe blog, youtube etc. Serviciile bibliotecare s-au modificat esențial, deoarece s-a modificat modalitatea cererii, precum și serviciile privind informațiile. Deservirea anumitor publicații se realizează în variantă scanată, fiind sporit numărul de furnizări electronice. Biblioteca continuă să asigure accesul la bazele de date (catalogul online instituțional și Catalogul Colectiv al Bibliotecilor Publice Teritoriale SIBIMOL), care sunt cele mai importante surse de informație a utilizatorilor.

Urmare a activității în condiții de pandemie a căpătat o desfășurare mai amplă digitalizarea publicațiilor din colecțiile BNRM. Prin Biblioteca Națională Digitală Moldavica (BND)(<http://www.moldavica.bnrm.md/>) cei interesați, au posibilitatea de a accesa cărți vechi, publicații periodice vechi, cărți poștale, ex-librisuri, manuscrise, hărți, alte documente patrimoniale. BND Moldavica este concepută ca o bază centrală de full-texte ale documentelor patrimoniale, incluse în Registrul Programului Național “Memoria Moldovei”, accesibilă pe site-ul BNRM, și în același timp ca un serviciu Web de asigurare a accesului integrat la copiile digitale ale documentelor patrimoniale neincluse în Registrul, dar făcute disponibile pe serverele bibliotecilor și a altor instituții deținătoare de colecții patrimoniale. BND Moldavica constituie, de asemenea, un portal de acces (prin serviciul Web al Bibliotecii Digitale Europene) al bibliotecilor naționale europene la colecțiile patrimoniale digitizate din Moldova și al utilizatorilor din Republica Moldova la colecțiile patrimoniale digitale ale bibliotecilor naționale din Europa [3].

Portalul Centrului Pro-European de servicii și comunicare oferă acces online

la publicațiile Consiliului Europei. Centrul Pro-European asigură utilizatorii cu informații, precum și o comunicare interactivă. Acesta este unic în felul său, deoarece acoperă nu doar segmentul privind Uniunea Europeană dar și cel al Consiliului Europei, astfel promovând sinergia și cooperarea acestor organisme europene, care împărtășesc aceleași idei, valori și principii, contribuind deopotrivă la construirea comuna a unei Europe democratice (<http://cpescmdt.blogspot.com/>).

O reușită importantă a BNRM ține de constituirea Repozitoriului Național Tematic MoldLIS. Repozitoriul Național Tematic în Biblioteconomie și Științe ale Informării din Republica Moldova reprezintă o arhivă electronică deschisă, cumulativă, constituită și gestionată de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, în colaborare cu Bibliotecile Sistemului Național în vederea acumulării, stocării, conservării și diseminării rezultatelor activității de cercetare, fiind un mijloc de facilitare a cercetării în domeniile de profil (<http://moldlis.bnrm.md/>).

BNRM pune la dispoziția personalului de specialitate din biblioteci, instrumente în sprijinul formării profesionale continue: tutoriale și ePortofolii educaționale, informații de specialitate pe blogul de Biblioteconomie și Știința Informării, rețele de socializare și informare. ePortofoliile educaționale, oferite comunității profesionale de către Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul BNRM, sunt de două tipuri:

- ePortofolii educaționale, puse la dispoziția formabililor activităților de instruire nonformală, organizate în mare parte online, pe platforma Zoom ori Google Meet; portofoliile includ, de regulă, suporturile elaborate de către formatori, liste de lecturi profesionale, planuri de angajamente ale formabililor etc. și sunt diseminate pe adresele electronice ale acestora;
- ePortofolii educaționale integrate în colecția Centrul de Resurse, pagina WEB BNRM <http://resurse.bnrm.md/ro/for-public-libraries/resource-center> ; avantajele ePortofoliilor țin de accesibilitatea

largă (accesibile tuturor bibliotecarilor interesați), adresabilitatea (pentru toate tipurile de biblioteci), posibilitatea de utilizare (etică și corectă) ca suport documentar în educația non-formală și informală (organizat, dar și individual) și de asigurare a continuității învățării.

În sprijinul comunității profesionale a fost editat info-buletinul online „Mă informez. Particip la proiecte” – destinat bibliotecilor ca centre comunitare și diseminarea de către acestea a informației utilă comunităților.

La inițiativa Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Centrul tehnic de conservare și restaurare a documentelor a oferit un master-class cu genericul „Procesul de dezinfecție a cărților, consultate de către utilizatori în sală și împrumutate la domiciliu”. Videoclipul, realizat de A.O. „Academia de creație și inovații mediatice” pentru BNRM, a fost postat pe site-ul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării. Astfel, acesta fiind utilizat pentru instruirea personalului din alte instituții.

La eforturile, întreprinse de personalul BNRM în perioada crizei pandemice, se adaugă și activitatea de cercetare bibliografică: realizarea *Calendarului Național 2021*, publicație cu caracter enciclopedic; *Cultura în Moldova*, buletin de informare și documentare care include informații organizate și stocate despre cultură și culte, învățământ și educație, creație artistică, lingvistică, bibliologie, mass-media, turism etc.; *Moldavistica (Exteriorica)*, lucrare bibliografică, parte componentă a sistemului de publicații bibliografice din seriile anuale ale Bibliografiei Naționale a Moldovei, care asigură informarea bibliografică asupra publicațiilor (cărți, articole, recenzii etc.), ce vizează viața social-politică, economică și culturală a Republicii Moldova văzută din exterior; *Publicații oficiale* (serie analitică), un ansamblu sistematizat al datelor despre actele juridice adoptate de către autoritățile publice și este creat în scopul înregistrării documentelor oficiale publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova; *Teze de doctorat* - o viziune de ansamblu asupra activității de cercetare din Republica Mol-

dova, legată de obținerea titlului de doctor în științe; descrieri bibliografice analitice în catalogul electronic al BNRM, publicarea articolelor etc. Foarte solicitat în această perioadă a fost serviciul „Întreab@bibliotecarul”, oferit online <http://www.bnrm.md/index.php/servicii/servicii-informationale/asistenta-informationala/intreaba-bibliotecarul>.

Toate aceste activități se realizează prin implicarea întregului personal al instituției, care cu dăruire și-au desfășurat activitatea în ”spatele ușilor închise” ale bibliotecii, în această perioadă de grea încercare, cu convingerea că tot acest efort al lor de a reorganiza, dezvolta, completa, digitiza colecțiile, instrui – va fi răsplătit prin prezența numeroasă a utilizatorilor în spațiile bibliotecii.

Una dintre prioritățile BNRM în timpul crizei pandemice, a fost și este siguranța și bunăstarea personalului. Aceștia nu se pot concentra eficient pe responsabilitățile lor profesionale, dacă bunăstarea lor sau a familiilor este în pericol. În consecință, problema esențială de care trebuie să se ocupe conducerea în timpul pandemiei este protecția angajaților, restabilirea moralului și încrederii angajaților, păstrarea stabilității în instituție, urmată de problema disponibilității angajaților pentru a îndeplini funcții critice. Este important monitorizarea situației și acordarea angajaților sprijinului necesar.

În acest context, a apărut necesitatea modificării programului de muncă al personalului de bibliotecă, dezvoltarea de capacități pentru comunicare între aceștia, administrație și utilizatori, organizarea muncii la distanță, a programării concediilor astfel, încât întreruperile activității instituției să fie reduse la minimum. O parte din personal a fost prezent în instituție, alții și-au desfășurat activitatea la distanță, pentru a preveni și pentru a încetini răspândirea infecției.

Folosind mijloace din domeniul tehnologiei informației și comunicațiilor, comunicarea profesională a fost organizată în două sensuri (colaborare virtuală, familiarizarea bibliotecarilor cu instrumentele și resursele disponibile, monitorizarea activității

celor cu munca la distanță, diseminarea informațiilor critice etc.). La fel, au fost organizate/oferte instruirii, instrucțiuni, resurse și măsuri de sănătate și siguranță prescrise de instituțiile naționale pentru situațiile de pandemie, în scopul creșterii nivelului de pregătire al angajaților și pentru a atenua orice îngrijorare. Comunicarea profesională a contribuit substanțial la sporirea nivelului de conștientizare.

Cu părere de rău, constatăm la moment că 70 de angajați ai BNRM au dus o luptă cu această infecție, ceea ce constituie 36% din numărul total de angajați. Acest fapt a adus la necesitatea închiderii subdiviziunilor și declanșării carantinei, ceea ce a diminuat accesul fizic al utilizatorilor la informație.

Efectele pandemiei s-au reflectat negativ și asupra intrărilor și vizitelor utilizatorilor. În urma unui studiu, efectuat în baza datelor prezentate de către secția Acces general, constatăm că atât numărul de utilizatori, cât și numărul intrărilor a fost într-o constantă scădere. În ultimele luni ale anului 2021 numărul utilizatorilor BNRM este în creștere. Nu în zadar se afirmă că bibliotecile servesc drept „al treilea loc”, al treilea mediu social care completează casa și locul de muncă. Situația se ameliorează. Au loc expoziții, au loc vizite, evenimente, cu participarea fizică a utilizatorilor și invitaților.

În noile condiții se pune accent pe importanța respectării regulilor de igienă, pe măsurile de limitare a răspândirii virusului și garantarea siguranței, deoarece doar astfel utilizatorii pot rămâne în sălile de lectură și pot folosi resursele bibliotecii. Se pune accent pe „recucerirea” utilizatorilor fideli și atragerea utilizatorilor noi. Pandemia ne-a oferit lecția: omul nu poate trăi numai cu pâine, fără informație, că viața virtuală și biblioteca digitală, un ajutor în vreme de restriște, nu va putea substitui nevoile noastre, că nu rezistăm mult timp singuri, numai cu noi înșine. Avem nevoie de informație, colaborare, discuții, stimulente, de divertisment.

Criza pandemică va influența bibliotecile pe termen lung, cu siguranță. Biblioteca fără activitate față în față și utilizatori este ca o casă părăsită... . Dar au fost și lecții

învățate. Oricum, este important de a analiza și a înțelege impactul total al pandemiei asupra activității bibliotecare în scopul

sprijinirii redresării și atenuării unei eventuale situații de criză.

Referințe bibliografice:

1. BIBLIOTECILE în perioada pandemiei. [online] [citată 10 februarie 2021]. Disponibil: <https://www.bcuculuj.ro/ro/bb/bb-numar1-articol1>
2. CUM ar putea arăta o agendă de promovare a bibliotecii pentru lumea post-pandemică? [online] [citată 10 februarie 2021]. Disponibil: <https://blogs.ifla.org/lpa/2020/04/21/adovc8-now-and-next-part-2-what-might-a-library-advocacy-agenda-for-the-post-pandemic-world-look-like/>
3. MOLDAVICA. Biblioteca Națională Digitală. [citată 27 iulie 2021]. Disponibil: <http://www.moldavica.bnrm.md/despre.html#istoric>
4. Biblioteca Județeană Neamț, activități și planuri în vreme de pandemie. [online] [citată 16 februarie 2021]. Disponibil: <https://www.ziarpiatraneamt.ro/biblioteca-judetean-neamt-activitati-si-planuri-in-vreme-de-pandemie>